

Μάθημα: Συνταγματικό Δίκαιο

Εξάμηνο: Α΄

Υπεύθυνος καθηγητής: κ. Δημητρόπουλος Ανδρέας

Θέμα εργασίας:

Η διάκριση των εξουσιών

Όνοματεπώνυμο: Τζανετάκου Βασιλική

Αριθμός μητρώου: 1340200400439

Εξάμηνο: Α΄

Τηλέφωνο: 2102281183-6979541944

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Περιεχόμενα	2
2. Εισαγωγικό Σημείωμα	3
3. Περιορισμός κρατικής εξουσίας	5
4. Ιστορική αναδρομή	6
5. Το άρθρο 26 του ισχύοντος Συντάγματος	11
6. Η διάκριση των λειτουργιών	11
6.1 Ορισμός και Περιεχόμενο	11
6.2 Η Νομοθετική λειτουργία	12
6.3 Η Εκτελεστική λειτουργία	12
6.4 Η Δικαστική λειτουργία	12
7. Η διάκριση μεταξύ λειτουργίας και εξουσίας	12
8. Η διάκριση των εξουσιών	14
8.1 Ορισμός και περιεχόμενο	14
8.2 Η Νομοθετική εξουσία	14
8.3 Η Εκτελεστική εξουσία	15
8.4 Η Δικαστική εξουσία	15
8.5 Διάκριση των εξουσιών και κυβερνητικά συστήματα	15
9. Σχετική διάκριση των εξουσιών	16
10. Συμπεράσματα	19
11. Βιβλιογραφία	21

Εισαγωγικό σημείωμα

«Η διάκριση των εξουσιών» αποτελεί το θέμα της εργασίας που ακολουθεί, μιας προσπάθειας προσέγγισης της συνταγματικής αυτής αρχής που χαρακτηρίζει την λειτουργία του σύγχρονου Κράτους. Η παρούσα προσέγγιση φιλοδοξεί να καταπιαστεί σύντομα μεν αλλά όχι απλώς επιφανειακά με την αρχή της διάκρισης των εξουσιών εξετάζοντας αρχικά την αναγκαιότητα περιορισμού και χαλιναγώγησης της κρατικής εξουσίας. Κατόπιν ακολουθεί μια προσπάθεια εύρεσης της αρχικής σύλληψης και της εξελικτικής πορείας της αρχής αυτής ώστε να κατανοήσουμε τον τρόπο και τους λόγους αναγωγής της σε μια από τις σημαντικότερες αρχές λειτουργίας ενός δημοκρατικά οργανωμένου κράτους. Καθώς όμως η προσέγγιση αυτή προχωρά προκύπτει το ζήτημα διαχωρισμού των συχνά συγχεόμενων εννοιών «λειτουργία» και «εξουσία» καθώς και του ακριβούς ορισμού τους. Στη συνέχεια ακολουθεί μια προσπάθεια μεγαλύτερου βάθους μελέτης τόσο της αρχής διάκρισης των λειτουργιών, όσο και της αρχής διάκρισης των εξουσιών παραθέτοντας παράλληλα μια απλή αναφορά σε θάματα σχετικά. Στην συνέχεια η προσέγγιση αυτή συμπληρώνεται με ανάλυση της σχετικότητας της διάκρισης των εξουσιών και στην διασταύρωση των εξουσιών που αποτελεί αναγκαιότητα για τα σύγχρονα Κράτη. Τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγουμε μπορούν να θεωρηθούν ικανοποιητικά της προσέγγισης αυτής. Σίγουρο όμως είναι ότι η προσέγγιση αυτή ούτε όσον αφορά το μέγεθός της ούτε όσον αφορά το περιεχόμενό της καλύπτει ολοκληρωτικά το θέμα της αρχής της διάκρισης των εξουσιών, ένα θέμα αν όχι ανεξάντλητο πάντως δεκτικό πολλαπλών σχολιασμών. Στην εργασία αυτή παρατίθενται σχόλια ικανοποιητικού αλλά όχι αρκετού αριθμού συγγραφέων καθώς η περιορισμένη μου εμπειρία, αλλά και οι περιορισμένες διατιθέμενες πηγές άντλησης περιορισμών αποτέλεσαν παράγοντες ανασταλτικούς μιας πιο ικανοποιητικής προσέγγισης.

«Η διάκριση των εξουσιών δεν είναι απλή διανομή της εξουσίας.»
Μοντεσκιέ (Το Πνεύμα των Νόμων)

**«Αν η υιοθέτηση της αρχής της διάκρισης των εξουσιών χαρακτηρίζει (...) θετικά
ένα πολίτευμα, αντίθετα η μη υιοθέτησή της ταυτίζεται με την αυταρχική άσκηση
της εξουσίας.»**
Ζηλεμένος Κ. (Μελέτες στο Σύνταγμα της Ελλάδας- Κατανομή των λειτουργιών)

**«Δύο είναι οι θεμελιώδεις αρχές της φιλελεύθερης δημοκρατίας: η
αρχή της δημοσιότητας και η αρχή της διάκρισης των εξουσιών.»**
Μάνεσης Αρ. (Συνταγματική θεωρία και πράξη)

3. Περιορισμός της κρατικής εξουσίας

«Οι οιοιδήποτε ασκούντες κρατική εξουσίαν τείνουν εις κατάχρησιν αυτής. Προχωρούν μέχρις ότου συναντήσουν φραγμούς.»¹ αναφέρει ο Αριστόβουλος Μάνεσης. Η κρατική εξουσία οφείλει να περιορίζεται ώστε να μην προβαίνει σε αυθαιρεσίες. Γι' αυτό τον λόγο είναι αναγκαία η ύπαρξη φραγμών, διασφαλιστικών της πολιτικής ελευθερίας δικλείδων, ώστε ο λαός να είναι κυρίαρχος και η κρατική εξουσία να αποβλέπει στο συνολικό συμφέρον. Την γενικότερη αυτή ροπή των ασκούντων την κρατική εξουσία προς κατάχρησή της είχε διαπιστώσει και διατυπώσει ένας από τους πρωτοπόρους του γαλλικού Διαφωτισμού ο Μοντεσκιέ στο βιβλίο του *Το Πνεύμα των Νόμων*. Εκεί ο γάλλος διαφωτιστής αναφέρει ότι η εμπειρία μας δείχνει πως κάθε άνθρωπος που έχει την εξουσία δεν μπορεί παρά να την καταχραστεί μέχρι εκεί που συναντά περιορισμούς, γι' αυτό και εκ των πραγμάτων η εξουσία πρέπει να αναχαιτίζει την εξουσία.² Και συμπληρώνει ο Αριστόβουλος Μάνεσης:

Ο περιορισμός των ασκούντων την κρατική εξουσία δύναται (...) να επιδιωχθεί και επιτευχθεί (...) δια της κατανομής της ασκήσεώς της εις διάφορα κρατικά όργανα, ώστε έκαστον τούτων να περιορίζει και να ελέγχει την δράση των άλλων.³

Η κρατική εξουσία επομένως πρέπει να περιορίζεται και ο περιορισμός αυτός είναι επιτυχής, αποτελεσματικός και σύμφωνος με τα δημοκρατικά δεδομένα όταν η εξουσία κατανέμεται σε περισσότερα από ένα όργανα, μεταξύ των οποίων ασκείται διαρκής έλεγχος. Σε συναφή συμπεράσματα προβαίνει και ο Σβώλος προβάλλοντας την «αρχή της διάκρισης των εξουσιών» ως αρχή προληπτική της τήρησης του Συντάγματος:

Η τήρησης του Συντάγματος εκ μέρους των ασκούντων την κρατική εξουσίαν, δηλαδή εκ μέρους των οργάνων του κράτους, εξαρτάται κατά πολύ από το αν υπάρχουν και λειτουργούν καλώς θεσμοί αμοιβαίου ελέγχου και περιορισμού των, εις τρόπον ώστε, αν συνέβαινε εν εξ αυτών να παραβιάσει το Σύνταγμα να είναι δυνατόν να αναχαιτίζεται αποτελεσματικώς από τα άλλα. Προϋπόθεσις όμως λογικώς και νομικώς αναγκαία προς τούτο είναι η κατανομή της ασκήσεως της κρατικής εξουσίας εις διάφορα όργανα. Υπ' αυτήν την έννοιαν η λεγόμενη «αρχή της διακρίσεως των εξουσιών» δύναται να χαρακτηρισθεί ως γενική προληπτική εγγύησις τηρήσεως του Συντάγματος. Εξ άλλου η εφαρμογή της έχει ως συνέπειαν τον κατά βάσιν και κατά το δυνατόν ακριβή καθορισμόν της αρμοδιότητος των κρατικών οργάνων,

¹ Μάνεσης, Α 1980. *Συνταγματική θεωρία και πράξη*, Εκδοτικός Οίκος Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη.(σελ.24)

² «C'est une experience eternelle que tout homme qui a du pouvoir est porté à en abuser; il va jusqu'à ce qu'il trouve des limites... Pour qu'on ne puisse abuser du pouvoir, il faut que, par la disposition des choses, le pouvoir arrête le pouvoir»: Από το βιβλίο του Montesquieu *De l'esprit des lois* (Βιβλίο XI, ΚεφάλαιοIV).

³ Μάνεσης, Α 1980. *Συνταγματική θεωρία και πράξη*, Εκδοτικός Οίκος Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη.(σελ.24)

δηλαδή της ικανότητός των προς ενέργειαν ωρισμένων κρατικών πράξεων, και την εξ αυτής δέσμευσίν των, επίσης Δε την ευχέρειαν διαπιστώσεως ενδεχομένης ασκήσεως εξουσίας καθ' υπέρβασιν της οικείας αρμοδιότητος, με όλας τας εντεύθεν απορροούσας εννόμους συνεπείας όσον αφορά το κύρος των τοιούτων πράξεων και τον έλεγχον των ενεργησάντων αυτάς. Αλλά και γενικώτερον, η αρχή της «διακρίσεως των εξουσιών», ως οργανωτική βάση του κράτους, αποτελεί το νομικόν βήθρον επί του οποίου έχει καθιδρυθεί και διαρθρωθεί το όλον σύστημα των προληπτικών ιδίως εγγυήσεων τηρήσεως του Συντάγματος και συνεπώς αποτελεί αναγκαίαν προϋπόθεσιν της υπάρξεως και της λειτουργίας των⁴.

4.Ιστορική αναδρομή⁵

Την αναγκαιότητα περιορισμού της κρατικής εξουσίας, μέσω της κατάτμησής της και ανάθεσής της σε διαφορετικά όργανα διαπίστωσε πρώτος ο Αριστοτέλης: « ἔστι δη τρία μόρια των πολιτευμάτων πασών... ἔν μὲν τι το βουλευόμενον περί των κοινών, δεύτερον δε το περί τὰς ἁρχάς ..., τρίτον δε το δικάζον...»⁶ διατυπώνοντας ουσιαστικά την αρχή της διάκρισης των εξουσιών. Στην συνέχεια την εποχή της αναγέννησης ο Λοκ στο περίφημο βιβλίο του *Two treatises of government* αντιμάχεται τον απολυταρχισμό και γίνεται υπέρμαχος των φυσικών δικαιωμάτων του ανθρώπου και της διακρίσεως μεταξύ εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας με σκοπό τον περιορισμό της πολιτικής εξουσίας. Τις σκέψεις αυτές του Λοκ πήρε σαν αφετηρία ο Μοντεσκιέ ο οποίος και διατύπωσε την αρχή διάκρισης των εξουσιών στο VI κεφάλαιο του XI βιβλίου του περίφημου έργου του *De l'esprit Des Lois*(1748) κεφάλαιο που αφορούσε στο αγγλικό πολίτευμα. Ο Μοντεσκιέ υποστήριξε αφένός μὲν ότι σε κάθε κράτος υπάρχουν τρία είδη εξουσιών τόσο κατά περιεχόμενο όσο και κατά αντικείμενο, αφετέρου δε ότι ενδείκνυται κάθε εξουσία να ασκείται από διαφορετικά πρόσωπα με τέτοιο τρόπο ώστε σε καθένα από τα είδη αυτά των εξουσιών να αντιστοιχούν ιδιαίτερα διακεκριμένα κρατικά όργανα. Η διάκριση των τριών κατ'ουσίαν διακρινόμενων λειτουργιών της κρατικής εξουσίας είναι αναγκαία κατά τον Μοντεσκιέ για την διασφάλιση της ελευθερίας των πολιτών. Πιο συγκεκριμένα αναφέρει στο έργο του *Το Πνεύμα των νόμων*:

Όλα θα ήταν χαμένα αν ο ίδιος άνθρωπος, ή το ίδιο σώμα αρχόντων, ή οι ευγενείς, ή κάποιοι από τον λαό ασκούσαν αυτές τις τρεις εξουσίες: Εκείνη του να νομοθετείς, εκείνη του να επιλύεις τις δημόσιες υποθέσεις και εκείνη του να δικάζεις τα εγκλήματα ή τις ιδιωτικές διαφορές.⁷

⁴ Σβώλος, Αλ. 1928. *Το νέον Σύνταγμα και αι βάσεις του πολιτεύματος*, Πυρσός, Αθήνα. (σελ.351).

⁵ Το κείμενο που ακολουθεί συντάχθηκε μετά από συνδυασμό πληροφοριών που αντλήθηκαν από τις παρακάτω μελέτες: Σβώλος, Αλ. 1928. *Το νέον Σύνταγμα και αι βάσεις του πολιτεύματος*, Πυρσός, Αθήνα. (σελ.355-357). – Γεωργόπουλος, Κ. 1990. *Επίτομο Συνταγματικό Δίκαιο*, Αντ.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή.(σελ. 213-214). – Ζηλεμένος, Κ. 1977. *Μελέτες στο Σύνταγμα της Ελλάδας-Κατανομή των λειτουργιών*, Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα.(σελ.143-145)

⁶ Πολιτικά Δ.13.1297b, 37επ. :Υπάρχουν τρία τμήματα σε κάθε πολίτευμα... ένα που αποφασίζει για τα κοινά θέματα, το δεύτερο σχετικά με την εξουσία ... τρίτο αυτό που δικάζει.

⁷ «Tout serait perdu si le même homme, ou le même corps des principaux, ou des nobles, ou du peuple, exerçait ces trois pouvoirs: celui de faire des lois, celui d'exécuter les résolutions publiques et celui de juger les crimes ou les différends particuliers» (*Το Πνεύμα των Νόμων*, βιβλίο XI, κεφάλαιο VI).

Βέβαια ο Μοντεσκιέ δεν υπεδείκνυε την διάκριση των εξουσιών ως «χωρισμό», ως αποξένωση δηλαδή των εξουσιών μεταξύ τους αλλά ως αμοιβαία εξισορρόπησή τους μέσω της συνεργασίας και της αλληλεπίδρασή τους με στόχο πάντα την εξασφάλιση πολιτικής ελευθερίας.ετά την ρητή διατύπωσή της από τον Μοντεσκιέ η αρχή της διάκρισης των εξουσιών καθιερώνεται και συνταγματικά στην Αμερική αφού είχε ήδη γίνει επίκλησή της στην Διακήρυξη του Συνεδρίου της Φιλαδέλφειας το 1774 (άρθρο 10). Πρώτη όμως φορά θεσπίζεται σε συνταγματικό κείμενο το 1776 με την ονομασία *Bill of Rights*, κείμενο που προηγήθηκε του Συντάγματος της Βιργινίας⁸ και των άλλων πολιτειών της Αμερικής. Τελικά καθιερώθηκε με το Σύνταγμα των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής (1778) το ποίο και θέσπιζε υπό την επίδραση των απόψεων των Hamilton και Madison, ερμηνευτών της θεωρίας του Μοντεσκιέ τον αυστηρό ουσιαστικά διαχωρισμό των εξουσιών. Στην Ευρώπη η αρχή της διάκρισης των εξουσιών καθιρώνεται με την Γαλλική Επανάσταση στην Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη.(1789). Συγκεκριμένα η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη ανέφερε στο άρθρο 16:

Κάθε κοινωνία στην οποία δεν κατοχυρώνεται η εξασφάλιση των δικαιωμάτων, ούτε καθορίζεται ο διαχωρισμός των εξουσιών δεν έχει Σύνταγμα.⁹

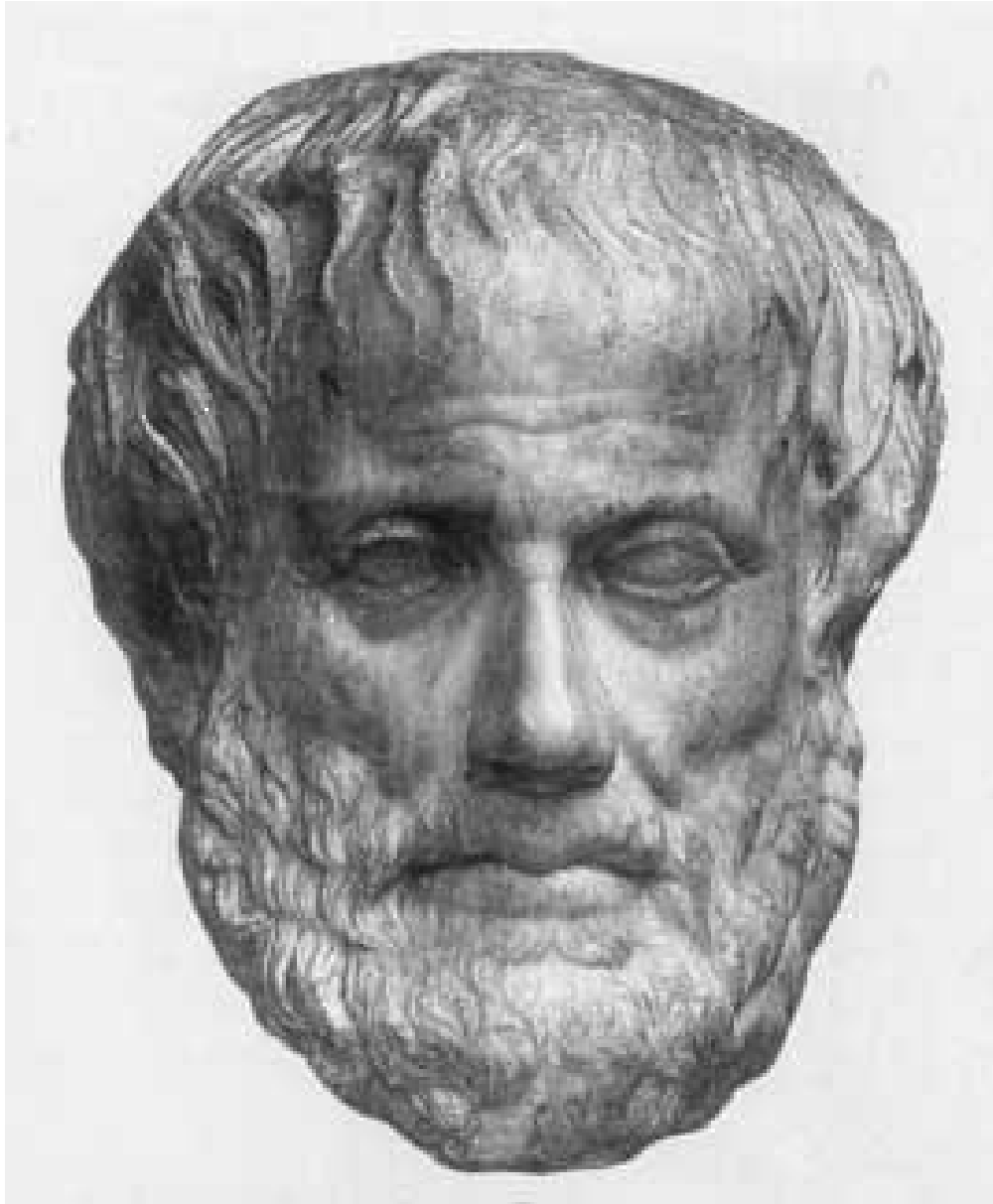
Η διάταξη αυτή είναι χαρακτηριστική της ταύτισης που επικρατούσε την εποχή εκείνη μεταξύ συνταγματικής τάξης από την μια και διάκρισης των εξουσιών από την άλλη. Ακολούθησε το Πρώτο γαλλικό Σύνταγμα (1791) και κατόπιν εκείνο του 1795 τα οποία θέσπιζαν την αυστηρή διάκριση των εξουσιών. Η αρχή της διάκρισης των εξουσιών πήρε μεγαλύτερη διάσταση στα μετέπειτα χρόνια καθώς η αρχή αυτή σαν θεωρητική αναγωγή και προσδιοριστικό κριτήριο των πολιτικών σχέσεων δικαιολογήθηκε τότε στο σκοπό της κρατικής δράσης, τότε στην δομή του Κράτους, τότε στα συστατικά στοιχεία της έννοιας της πολιτείας, τότε στο περιχόμενο του δικαίου και τότε στα αποτελέσματά του. Η θεωρητική αλήθεια και η εσωτερική εξία της αρχής της διάκρισης των εξουσιών καθώς και ειλικρίνεια της πρακτικής εφαρμογής της, αμφισβητήθηκαν όχι μόνο από τον J.J.Rousseau και τους οπαδούς του που δίδαξαν την ενότητα της πολιτειακής εξουσίας, αλλά και από τα Συντάγματα της περιορισμένης μοναρχίας που ακολούθησαν και που αναγνώριζαν αυξημένες αρμοδιότητες στον μονάρχη. Η σχετική διάκριση των εξουσιών όπως ουσιαστικά την διατύπωσε ο Μοντεσκιέ εισήχθη για πρώτη φορά στην Γαλλία στον Συνταγματικό Χάρτη του 1830 και στη συνέχεια και στα Συντάγματα των διαφόρων ευρωπαϊκών κρατών του 19^{ου} αιώνα και αποτελεί μέχρι και σήμερα οργανωτική βάση των φιλελεύθερων πολιτευμάτων.

Στην Ελλάδα η αρχή διάκρισης των εξουσιών αποτέλεσε κοινή βάση όλων των ελληνικών Συνταγμάτων από την εποχή του Αγώνα της Ανεξαρτησίας, της οποίας τα Συντάγματα, επηρεασμένα από την Γαλλική Επανάσταση την καθιέρωναν με μορφή αυστηρότερη από τα μεταγενέστερα συνταγματικά κείμενα. Τα Συντάγματα του 1844, του 1864, του 1911, του 1927 και του 1952 διέκριναν τρεις λειτουργίες και τρεις εξουσίες και όριζαν με τις διατάξεις τους τα όργανα στα οποία ανατίθετο κάθε λειτουργία. Σε όλο όμως τα Συντάγματα η διάκριση πλέον των εξουσιών δεν ήταν

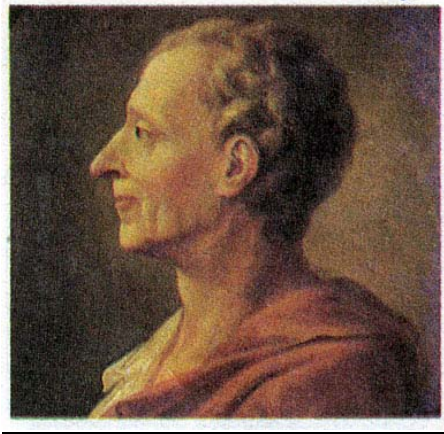
⁸ Η αρχή της διάκρισης των εξουσιών αναφερόταν στο άρθρο 5 του Συντάγματος της Βιργινίας.

⁹ «Toute société dans laquelle la garantie des droits n'est pas assurée, ni la separation des pouvoirs déterminée, n'a pas point de Constitution.» Σημαντικό είναι να προσθέσουμε ότι το άρθρο αυτό προσαρτήθηκε αργότερα στο γαλλικό Σύνταγμα της 3^{ης} Σεπτεμβρίου 1791.

απόλυτη αλλά σχετική σύμφωνα και με τα σύγχρονα ευρωπαϊκά δεδομένα καθώς προβλέπονταν περιπτώσεις διασταύρωσης των λειτουργιών και ρυθμιζόταν η συστηματική σχέση και αλληλεπίδραση των διαφόρων οργάνων. Στο ισχύον Σύνταγμα 1975/1986/2001 η αρχή της διάκρισης των εξουσιών διατυπώνεται στο άρθρο 26 το οποίο προβλέπει και την διασταύρωση των εξουσιών.



Εικόνα Σφάλμα! Άγνωστη παράμετρος αλλαγής.: ο Αριστοτέλης



Εικόνα Σφάλμα! Άγνωστη παράμετρος αλλαγής.: Μοντεσκιέ (1689-1775)



Εικόνα Σφάλμα! Άγνωστη παράμετρος αλλαγής.: Η Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη

5.Το άρθρο 26 του ισχύοντος Συντάγματος 1975/1986/2001.

Στο ισχύον ελληνικό Σύνταγμα η αρχή της διάκρισης των εξουσιών εξαγγέλλεται και πραγματοποιείται στο τμήμα Α΄ του τρίτου μέρους όπου γίνεται αναφορά στην οργάνωση και τις λειτουργίες της Πολιτείας και συγκεκριμένα στο άρθρο 26 σύμφωνα με το οποίο:

1. Η νομοθετική λειτουργία ασκείται από την Βουλή και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.
2. Η εκτελεστική λειτουργία ασκείται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την Κυβέρνηση.
3. Η δικαστική λειτουργία ασκείται από τα δικαστήρια¹⁰ οι αποφάσεις τους εκτελούνται στο όνομα του Ελληνικού Λαού.

6.Η διάκριση των λειτουργιών

6.1.Ορισμός και περιεχόμενο

Η κρατική εξουσία εκδηλώνεται προς διάφορες κατευθύνσεις, που είναι δυνατό να αναχθούν σε τρεις δηλαδή την νομοθεσία, την διοίκηση ή εκτέλεση και την απονομή της δικαιοσύνης. Αναφέρει χαρακτηριστικά γι' αυτό το ζήτημα ο Γεωργόπουλος:

Το Κράτος δηλαδή άλλοτε μεν θεσπίζει κανόνες δικαίου, άλλοτε διοικεί εκτελώντας και εφαρμόζοντας αυτούς τους κανόνες, και άλλοτε τέλος απονέμει την δικαιοσύνη με την επίλυση των διαφορών και τον ποινικό κολασμό. Οι τρεις αυτές κατευθύνσεις εκδήλωσης της κρατικής εξουσίας χαρακτηρίζονται λ ε ι τ ο υ ρ γ ί ε ς του Κράτους, διακρίνονται κατά περιεχόμενο μεταξύ τους και θεμελιώνουν την λεγόμενη διάκριση των λειτουργιών, κατά την οποία η κρατική δραστηριότητα εντάσσεται σε κάθε περίπτωση σε μια από τις τρεις αυτές κατευθύνσεις.¹⁰

Τον ορισμό όμως του όρου της λειτουργίας δίνει και ο Σβώλος στο βιβλίο του *Το νέον Σύνταγμα και αι βάσεις του πολιτεύματος*:

Η κρατική (πολιτική) εξουσία, στοιχείο ουσιώδες της έννοιας του Κράτους, είναι μία: η υπέρτατη ικανότητα να επιτάσσει και να εξαναγκάζει σε συμμόρφωση. Εκδηλώνεται όμως μέσα από διάφορες πράξεις, οι οποίες διακρίνονται είτε ανάλογα με το περιεχόμενό τους είτε ανάλογα με το όργανο από το οποίο ενεργούνται και τον τύπο με τον οποίο περιβάλλονται. Οι διάφορες αυτές εκδηλώσεις της κρατικής εξουσίας αποτελούν τις λειτουργίες.¹¹

¹⁰ Γεωργόπουλος, Κ. 1990. *Επίτομο Συνταγματικό Δίκαιο*, Αντ.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή.(σελ.87-88).

¹¹ Σβώλος, Αλ. 1928. *Το νέον Σύνταγμα και αι βάσεις του πολιτεύματος*, Πυρσός, Αθήνα. (σελ.352)

Τον ορισμό κάθε μιας από τις τρεις αυτές λειτουργίες δίνει ο Γεωργόπουλος στο βιβλίο του *Επίτομο Συνταγματικό Δίκαιο*¹²:

6.2 Η νομοθετική λειτουργία

Νομοθετική λειτουργία λέγεται η κρατική εκείνη λειτουργία που έχει ως περιεχόμενο την θέση, μεταβολή ή κατάργηση των κανόνων του δικαίου, κανόνων που είναι γενικοί και αφηρημένοι.

6.3 Η εκτελεστική λειτουργία

Εκτελεστική λειτουργία λέγεται εκείνη που έχει ως περιεχόμενο την εφαρμογή του κείμενου δικαίου, συνήθως με ειδικές και συγκεκριμένες πράξεις (διοίκηση), και επιπλέον την από ελεύθερη πρωτοβουλία ενέργεια, που, μολονότι δεν αναφέρεται στην εκτέλεση κάποιου συγκεκριμένου νόμου, ασκείται μέσα στα όρια που τάσσονται από το δίκαιο(εκτέλεση).

6.4 Η δικαστική λειτουργία

Δικαστική λέγεται η λειτουργία που έχει ως περιεχόμενο την απονομή της δικαιοσύνης, δηλαδή την λύση των κάθε φύσης διαφορών, άσχετα αν ανακύπτουν μεταξύ ιδιωτών ή μεταξύ Κράτους και ιδιωτών, καθώς και την άσκηση της εξουσίας του Κράτους για κολασμό των αξιόποινων πράξεων που διαπράττονται.

7. Η διάκριση μεταξύ των όρων “λειτουργία” και “εξουσία”:

Όπως έχει ήδη αναφερθεί με τον όρο λ ε ι τ ο υ ρ γ ί α εννοούμε τις διάφορες και διαφορετικές εκδηλώσεις, εκφάνσεις της ενιαίας κρατικής εξουσίας. Παρ’όλαυτά συχνά γίνεται το λάθος να συγχέεται ο όρος “λειτουργία” με τον όρο “εξουσία”.ε τον όρο ε ξ ο σ ί α εννοούμε το κρατικό εκείνο όργανο που είναι επιφορτισμένο με μία λειτουργία. Έτσι για παράδειγμα στην νομοθετική λειτουργία αντιστοιχίζουμε την νομοθετική εξουσία, το νομοθετικό δηλαδή όργανο του Κράτους. Αντίστοιχες παρατηρήσεις εντοπίζουμε και στον Σβώλο¹³ συνδυασμένες όμως με γόνιμες προεκτάσεις:

Η κρατική εξουσία ασκείται υπό ποικίλας μορφάς, κατ’ουσίαν πάντως θέτουσα και εκτελούσα κανόνας δικαίου προς διαφόρους κατευθύνσεις και ρυθμίζουσα δι’αυτών αυτοδυνάμως και αποτελεσματικώς τον κοινωνικόν βίον των ανθρώπων. Η διάφορος κατευθύνσεις ενδέχεται όμως: α) να προσδίδει εις την άσκησιν της κρατικής εξουσίας ποιοτικώς ή ποσοτικώς διάφορον εκάστοτε περιεχόμενον, οπότε και σημειούται λειτουργική διάκρισις εντός της καθ’όλου κρατικής εξουσίας, και β) να συνδέεται προς διάφορον εκάστοτε όργανον εντεταλμένον δια την άσκησιν ενός μέρους της κρατικής εξουσίας, οπότε

¹² Γεωργόπουλος, Κ. 1990. *Επίτομο Συνταγματικό Δίκαιο*, Αντ.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή.(σελ.365)

¹³ Σβώλος, Αλ. 1928. *Το νέον Σύνταγμα και αι βάσεις του πολιτεύματος*, Πυρσός, Αθήνα.(σελ.352-353)

υφίσταται οργανική διάκρισις εντός αυτής. Υπ'αυτήν την έννοιαν γίνεται λόγος αφ'ενός μεν περί ουσιαστικής, αφ'ετέρου δε περί οργανικής διακρίσεως των λειτουργιών της κρατικής εξουσίας. Πάντως η κατά θεωρίαν παραδοχή της ουσιαστικής διακρίσεως δεν συνεπάγεται αναγκαίως εις την πράξιν την οργανικήν διάκρισιν. Ούτε αντιστρόφως, η κατανομή της ασκήσεως της κρατικής εξουσίας εις διάφορα όργανα προϋποθέτει αναγκαίως την ύπαρξιν αντιστοίχως κατ'ουσίαν διακεκριμένων εκδηλώσεων αυτής. Διότι ενδέχεται διάφορα κρατικά όργανα να ασκούν την αυτήν κατ'ουσίαν λειτουργίαν, ή αντιστρόφως, έν κρατικόν όργανον να ασκεί σωρευτικώς αρμοδιότητας ουσιαστικώς διαφορετικάς. Εξ'άλλου, η κατανομή της ασκήσεως της κρατικής εξουσίας εις πλείονα του ενός κρατικά όργανα ενδέχεται να αποτελεί μία μορφή «καταμερισμού εργασίας». Τούτο συμβαίνει όταν η άσκησης της εξουσίας ανατίθεται εις διάφορα όργανα ιεραρχικώς διηρθρωμένα, με επικεφαλής το ανώτατον όργανον του κράτους, του οποίου η βούλησις πραγματοποιείται κατά βαθμίδα, όλόεν εξειδικευόμενη.

Σχολιάζοντας την διατύπωση του άρθρου 26 του ισχύοντος Συντάγματος σε συναφείς παρατηρήσεις προβαίνει και ο Γεωργόπουλος¹⁴:

Σχετικά με την διατύπωση των τριών παραγράφων του άρθρου 26 πρέπει να σημειωθεί ότι για πρώτη φορά στην ιστορία μας το ισχύον Σύνταγμα χρησιμοποιεί τον επιστημονικά ορθό όρο “λειτουργία” αντί του αδόκιμου “εξουσία” που απαντούσε σε όλα τα προηγούμενα Συντάγματα. Και ήταν αδόκιμος επειδή οι τρεις κατευθύνσεις εκδήλωσης της κρατικής εξουσίας (νομοθετική, διοικητική ή εκτελεστική και δικαιοδοτική) που ανατίθενται με το άρθρο 26 σε χωριστά όργανα ή ομάδες οργάνων δεν λέγονται “εξουσίες” αλλά “λειτουργίες” και θεμελιώνουν την ουσιαστική διάκριση των λειτουργιών που είναι αντικειμενική και αποτελεί αξίωμα εκτός τόπου και χρόνου, ενώ “εξουσίες” είναι οι ομάδες των οργάνων που αναλαμβάνουν την άσκηση κάθε μιας από τις λειτουργίες αυτές. Όταν, κατά συνέπεια, γίνεται λόγος για “δί’κριση των εξουσιών” εννοούμε πάντοτε την ύπαρξη χωριστών ομάδων οργάνων για κάθε λειτουργία αν και αυτό δεν αποκλείει, μέσα σε ορισμένα πλαίσια την λεγόμενη “διασταύρωση των λειτουργιών”, της οποίας η χρησιμότητα για την ομαλή λειτουργία της κρατικής μηχανής είναι αναμφισβήτητη.

Σε αντίστοιχα, όμως, συμπεράσματα προβαίνει και ο Δημητρόπουλος:

Η διάκριση της κρατικής εξουσίας γίνεται αντιληπτή υπό τυπική και υπό ουσιαστική έννοια. Υπό ουσιαστική έννοια οι μερικότερες λειτουργίες διαφέρουν ως προς την ουσία του περιεχομένου τους, ως προς την αναγόμενη κάθε φορά “ύλη. Με την έννοια αυτή γίνεται λόγος για διάκριση των λειτουργιών. Υπό τυπική έννοια διακρίνονται οι επιμέρους εξουσίες από το όργανο στο οποίο έχει ανατεθεί η άσκηση κάθε μιας από αυτές. Με την δεύτερη αυτή τυπική έννοια μπορεί να γίνεται λόγος για διάκριση των εξουσιών. Ενώ η λειτουργία αναφέρεται σε συγκεκριμένης μορφής δραστηριότητα της κρατικής οντότητας, η εξουσία αφορά το όργανο που την ασκεί. Η διάκριση των λειτουργιών διαφέρει κατά συνέπεια από την διάκριση των εξουσιών. Διάκριση των λειτουργιών υπάρχει οπωσδήποτε, εφόσον συντελούνται οι «συγκεκριμένες κρατικές λειτουργίες». Διάκριση των εξουσιών υπάρχει μόνον εφόσον για την άσκηση κάθε λειτουργίας προβλέπεται ιδιαίτερο ανεξάρτητο όργανο.¹⁵

¹⁴ Γεωργόπουλος, Κ. 1990. *Επίτομο Συνταγματικό Δίκαιο*, Αντ.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή.(σελ.214)

¹⁵ Δημητρόπουλος, Α. , 2004.*Γενική Συνταγματική Θεωρία-Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου*. Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή.(σελ.127).

8. Η διάκριση των εξουσιών

8.1.Ορισμός και περιεχόμενο

«Όταν το Σύνταγμα ενός Κράτους υιοθετεί ως οργανωτική βάση του πολιτεύματος την διάκριση των εξουσιών δημιουργούνται τρεις χωριστές κατηγορίες ή ομάδες οργάνων, κάθε μια από τις οποίες είναι κατά κύριο λόγο αρμόδια για την άσκηση των πράξεων που ανάγονται σε κάθε λειτουργία. Αυτές οι ομάδες οργάνων αποτελούν την νομοθετική εξουσία, την διοικητική(εκτελεστική) εξουσία και την δικαστική εξουσία.»¹⁶, αναφέρει ο Γεωργόπουλος στην προσπάθειά του να ορίσει την διάκριση των εξουσιών. Σε αντίστοιχο, λιγότερο όμως συνοπτικό ορισμό προβαίνει και ο Σβώλος:

Η κρατική εξουσία ενεργεί δηλαδή, άλλοτε ως νομοθετική(...), άλλοτε ως εκτελεστική(...) και άλλοτε ως δικαστική(...). Κατ'ακολουθίαν και αι κρατικά πράξεις διακρίνονται αναλόγως του περιεχομένου των, ήτοι της δι'αυτών ασκουμένης λειτουργίας, εις νομοθετικές, εις εκτελεστικάς και εις δικαστικάς. Εις όσα κράτη ισχύει πολίτευμα φιλελεύθερον, διασφαλίζον νομικώς τα άτομα έναντι της κρατικής εξουσίας, αι ως άνω κατ'ουσίαν διάφοροι κρατικά πράξεις ενεργούνται αντιστοιχώς υπό διαφόρων κρατικών οργάνων. Η άσκησις δηλαδή της κρατικής εξουσίας είναι ούτω πως κατανεμημένη, ώστε έκαστη κατίδιαν λειτουργία της να ενεργήται, κατά κύριον λόγον, υπό ιδιαιτέρου και ανεξάρτητου των άλλων κρατικού οργάνου(ή ομάδος οργάνων).(...) Επομένως, αι κατ'ουσίαν νομοθετικά πράξεις πρέπει να ενεργούνται υπό των νομοθετικών οργάνων, αι κατ'ουσίαν εκτελεστικά υπό των οργάνων της εκτελεστικής εξουσίας και αι κατ'ουσίαν δικαστικά υπό των οργάνων της δικαστικής. Τοιοτρόπως η αντιστοιχεία ουσιαστικής και οργανικής διακρίσεως των λειτουργιών της κρατικής εξουσίας συνεπάγεται αντιστοιχίαν των πράξεών της: αι ουσιαστικώς νομοθετικά ή εκτελεστικά ή δικαστικά είναι -αντιστοιχώς- και τυπικώς νομοθετικά ή εκτελεστικά ή δικαστικά, ως ενεργούμενα υπό ιδιαιτέρων, κυρίως αρμοδίων προς τούτο κρατικών οργάνων.

8.2.Νομοθετική εξουσία

Ο Γεωργόπουλος ορίζει την νομοθετική εξουσία ως εξής:

Νομοθετική εξουσία λέγεται η ομάδα των κρατικών οργάνων που έχουν ως κύρια αρμοδιότητα την θέσπιση των κανόνων δικαίου.¹⁷

Τον ορισμό όμως της νομοθετικής εξουσίας δίνει και ο Δημητρόπουλος περισσότερο όμως περιγραφικά:

Η νομοθετική εξουσία «βούλεται περί τα κοινά», θέτει τους κανόνες δικαίου. Το νομοθετικό κριτήριο επομένως είναι το κριτήριο της θέσπισης κανόνων δικαίου. (...) Είναι εξουσία με δημοκρατική νομιμοποίηση. (...) Ανήκει στη δημιουργική πλευρά της κρατικής δραστηριότητας. Η νομοθετική οργάνωση καταλαμβάνει μικρό τμήμα στην όλη κρατική

¹⁶ Γεωργόπουλος, Κ. 1990. *Επίτομο Συνταγματικό Δίκαιο*, Αντ.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή.(σελ.366).

¹⁷ στο ίδιο. Σελ.366

οργάνωση. Εδώ ανήκουν η Βουλή, αλλά και ο λαός ως νομοθετικό όργανο, εφόσον δηλαδή από το Σύνταγμα έχει την αρμοδιότητα να θέτει κανόνες.¹⁸

8.3.Εκτελεστική εξουσία

Κατά τον Γεωργόπουλο:

Διοικητική ή εκτελεστική εξουσία λέγεται η ομάδα των κρατικών οργάνων που έχουν ως κύρια αρμοδιότητα την εφαρμογή ή εκτέλεση του κείμενου δικαίου.¹⁹

Χρήσιμο όμως είναι να παραθέσουμε και τις σκέψεις του Δημητρόπουλου για την εκτελεστική εξουσία:

Η διοίκηση περιλαμβάνει ολόκληρο το φάσμα της κρατικής οργάνωσης και δραστηριότητας εκτός από τη νομοθεσία και τη δικαιοσύνη. Οι διάφορες μορφές διοίκησης προσδιορίζονται από το συνταγματικό πρότυπο του κράτους στο οποίο αντιστοιχούν. Η διοίκηση διακρίνεται σε κυριαρχική και συναλλακτική.(...) Το σύνολο των ενεργειών της διοίκησης αποτελεί την διοικητική δράση. Η διοίκηση δρα με δύο βασικούς τρόπους. Είτε με την διενέργεια υλικών ενεργειών, είτε με την έκδοση πράξεων.(...).²⁰

8.4.Δικαστική εξουσία

Ο Γεωργόπουλος ορίζει την δικαστική εξουσία ως εξής:

Δικαστική εξουσία λέγεται η ομάδα των κρατικών οργάνων που έχουν ως κύρια αρμοδιότητα την απονομή της δικαιοσύνης.²¹

Ο Δημητρόπουλος σχολιάζοντας την δικαστική εξουσία αναφέρει:

Η παροχή δικαιοσύνης από το κράτος είναι απαραίτητος όρος για την εξασφάλιση της κοινωνικής ειρήνης. Ασκείται από τα δικαστήρια. Οι δικαστές υποχρεούνται να υπακούουν στους νόμους που θέτει η πολιτική εξουσία και να τους εφαρμόζουν υπό την προϋπόθεση, ότι είναι σύμφωνοι με το Σύνταγμα.²²

8.5. Διάκριση των εξουσιών και κυβερνητικά συστήματα

Συχνό, βέβαια, είναι το φαινόμενο και ιδιαίτερα στα σύγχρονα δημοκρατικά πολιτεύματα «τούτη ή εκείνη η λειτουργία να μην μονοπωλείται από ένα όργανο,

¹⁸ Δημητρόπουλος, Α. , 2004.*Γενική Συνταγματική Θεωρία-Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου*. Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή.(σελ. 132).

¹⁹ Γεωργόπουλος, Κ. 1990. *Επίτομο Συνταγματικό Δίκαιο*, Αντ.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή.(σελ.366).

²⁰ ο.π. σελ. 133.

²¹ ο.π. σελ.366.

²² ο.π. σελ.133.

αντίθετα περισσότερα όργανα να μετέχουν στην ίδια λειτουργία.»²³. Ιδιαίτερη πάντως είναι η σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας. Την σχέση αυτή σχολιάζει ο Γεωργόπουλος συνδέοντάς την με τα κυβερνητικά συστήματα:

Η μεταξύ τους σχέση των ανωτέρων οργάνων της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας «παρουσιάζεται στα Συντάγματα με διάφορες μορφές που μπορεί να αναχθούν σε τρεις βασικούς τύπους, οι οποίοι απαρτίζουν τα λεγόμενα συστήματα Κυβέρνησης. Τα τρία αυτά συστήματα είναι:

- της κυβερνώσης Βουλής,
- της ανεξάρτητης εκτελεστικής εξουσίας,
- το κοινοβουλευτικό σύστημα.

Το πρώτο είναι το σύστημα σύγχυσης των εξουσιών (νομοθετικής και εκτελεστικής), το δεύτερο σύστημα αυστηρής διάκρισης και το τρίτο σύστημα ασθενέστερης διάκρισης των εξουσιών. Και τα τρία αυτά συστήματα δεν παρουσιάζονται στην πράξη με την ίδια πάντοτε μορφή, αλλά έχουν διάφορες παραλλαγές σε σημείο μάλιστα ώστε να είναι μερικές φορές δύσκολος ο χαρακτηρισμός του συστήματος που εφαρμόζεται σε ένα Κράτος.²⁴

9.Η σχετική διάκριση των εξουσιών

« Υπό την απόλυτη και αρχική της διατύπωση η αρχή της διάκρισης των εξουσιών αποκλείει την ανάθεση σε όργανο αρμόδιο για την άσκηση μιας λειτουργίας, πράξεων και ενεργειών που αποτελούν ενάσκηση άλλης λειτουργίας», παρατηρεί ο Γεωργόπουλος²⁵ και συνεχίζει: « Η πλήρης όμως εφαρμογή της αρχής και η απόλυτη αντιστοιχία λειτουργίας οργάνου, όχι μόνο αποτελεί ανέφικτο ιδανικό, αλλά και θα μπορούσε να οδηγήσει στην αδυναμία ομαλής λειτουργίας της κρατικής μηχανής, επειδή θα έλειπε η απαραίτητη συνοχή μεταξύ των τμημάτων της. Το γεγονός ακριβώς αυτό είχε σαν συνέπεια να επικρατήσει η αντίληψη ότι η διάκριση των εξουσιών πρέπει να υιοθετείται ως σχετική και να καθιερώνεται η διασταύρωση των λειτουργιών μεταξύ των διαφόρων οργάνων, διασταύρωση απαραίτητη για τον συντονισμό των διαφόρων ενεργειών της κρατικής εξουσίας. Με την διασταύρωση, όμως αυτή δεν ανατρέπεται η βασική αρχή της διάκρισης των εξουσιών και δεν καθιερώνεται το αντίθετο σύστημα της σύγχυσης των εξουσιών, κατά το οποίο οποιαδήποτε λειτουργία είναι δυνατόν να ανατίθεται σε οποιοδήποτε όργανο, σύστημα που οδηγεί μοιραία στον δεσποτισμό και την κατάλυση της πολιτικής ελευθερίας.

Με το σύστημα της σχετικής διάκρισης των εξουσιών το δίκαιο αναθέτει μεν βασικά την άσκηση κάθε κρατικής λειτουργίας σε ιδιαίτερη ομάδα οργάνων, προβλέπει όμως και την άσκηση ορισμένων εκδηλώσεων της από όργανα άλλης ομάδας. Έτσι τα όργανα κάθε ομάδας μπορούν να παρουσιάζονται ως κυρίως αρμόδια για την

²³ Miaille, M., Παπαγιαννάκη, Μ., Βενιζέλος, Ελ. 1983. *Το Κράτος του Δικαίου*. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη. (σελ.281-282)

²⁴ Γεωργόπουλος, Κ. 1990. *Επίτομο Συνταγματικό Δίκαιο*, Αντ.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή.(σελ.93)

²⁵ Γεωργόπουλος, Κ. 1990. *Επίτομο Συνταγματικό Δίκαιο*, Αντ.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή.(σελ.90-91).

ενέργεια πράξεων που ανάγονται στην αντίστοιχη λειτουργία, και συγχρόνως ως δευτερευόντων αρμόδια για την ενέργεια πράξεων που ανάγονται σε άλλη λειτουργία.»

Αντίστοιχες όμως απόψεις σχετικά με την διασταύρωση των εξουσιών εκφράζει και ο Μάνεσης:

Η συμβολή της αρχής της οργανικής διακρίσεως των εξουσιών εις την διασφάλισιν της πολιτικής εν γένει ελευθερίας μειούται ουσιωδώς εφ' όσον η εφαρμογή της αμβλύνεται δια της διασταυρώσεως αυτών. Πράγματι, η περί ής ο λόγος αρχή ουδέποτε εφηρμόσθη κατά τρόπον άκαμπτον, ώστε δηλαδή αι κρατικά πράξεις, αι θεωρούμεναι ως αναγόμεναι εις εκάστην των δια του Συντάγματος αναγνωριζομένων τριών «λειτουργιών», να ενεργούται πάντοτε υπό των αντιστοιχών οργάνων. Απεναντίας, δεν είναι ολίγαι αι περιπτώσεις καθ' άς το Σύνταγμα αναθέτει εις κρατικά όργανα, κυρίως αρμόδια δια πράξεις ανηκούσας εις μίαν «λειτουργίαν», την διενέργειαν και πράξεων αναγομένων εις άλλας «λειτουργίας» της κρατικής εξουσίας.²⁶

Κατανοούμε από τα παραπάνω ότι πολλές είναι οι φορές που την άσκηση της εξουσίας που απορρέει από μια λειτουργία αναλαμβάνουν περισσότερα του ενός όργανα. Στο σύγχρονο ιδιαίτερα συνταγματικό κράτος υπάρχει ανάγκη για άμεση, ταχεία και αποτελεσματική άσκηση της κρατικής εξουσίας και γι' αυτό επιβάλλεται η συνεργασία και ο συντονισμός των κρατικών λειτουργιών. Αυτή η διαπίστωση αποτέλεσε για τα σύγχρονα δημοκρατικά κράτη τη βάση για την υιοθέτηση της αρχής της σχετικής διάκρισης των λειτουργιών. Άλλωστε η διασταύρωση των εξουσιών κατοχυρώνεται και στο άρθρο 26 του Συντάγματός μας, όπου η άσκηση κάθε μιας από τις λειτουργίες ανατίθεται ρητά σε δύο τουλάχιστον όργανα. Όμως, η εφαρμογή της αρχής της σχετικής διάκρισης των εξουσιών εξασφαλίζει και την αμοιβαία άσκηση ελέγχου μεταξύ των οργάνων. Στην διαπίστωση αυτή καταλήγει και ο Μάνεσης:

Ο αμοιβαίος έλεγχος των κρατικών οργάνων καθίσταται λυσιτελέστερος, όταν ιδίως η οργανική διάκρισις των λειτουργιών, ως καθιερούται δια του Συντάγματος, δεν είναι απόλυτος, αλλά σχετική. Εν τοιαύτη περιπτώσει η αμοιβαία περιστολή και εξισορρόπησις των διαφόρων εκδηλώσεων της κρατικής εξουσίας και ο αμοιβαίος έλεγχος των ασκούντων αυτήν και δή των κυβερνώντων είναι δυνατόν να πραγματοποιείται κατά πολλούς τρόπους.²⁷

Τους κυριότερους από τους τρόπους σύγχυσης των εξουσιών στο σύγχρονο ελληνικό Κράτος, όπως προβλέπεται από το Σύνταγμα αναφέρει συνοπτικά ο Τάχος στο πλαίσιο της ανάλυσης του φαινομένου της διασταύρωσης των εξουσιών:

Η τυπική ή οργανική διάκριση διασφαλίζει δημοκρατική διακυβέρνηση. Δεν είναι όμως απόλυτη. Αντιθέτως, εμφανίζεται σχετική. Έτσι, γίνεται λόγος για διασταύρωση ή για μερική σύγχυση των λειτουργιών. Στο ισχύον Σύνταγμα του 1975/1986/2001 η αρχή της διασταύρωσης βρίσκει εφαρμογή στις ακόλουθες ιδίως περιπτώσεις:

Ν Η νομοθετική λειτουργία δεν ασκείται μόνο από την Βουλή και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας(άρθρο 26 παρ.1), διότι και μόνος ο τελευταίος εκδίδει κανονιστικά διατάγματα και πράξεις νομοθετικού περιεχομένου (άρθρα 43 και 44). Εξάλλου, το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο δικαιούται, υπό προϋποθέσεις, να κηρύσσει διάταξη τυπικού νόμου ως ανίσχυρη ή να την ερμηνεύσει αυθεντικώς (αρθρο 100 παρ.1 ε' και 4), δηλαδή ασκεί, στην ουσία, νομοθετική αρμοδιότητα.

²⁶ Μάνεσης, Α 1980. *Συνταγματική θεωρία και πράξη*, Εκδοτικός Οίκος Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη.(σελ.29).

²⁷ Μάνεσης, Α 1980. *Συνταγματική θεωρία και πράξη*, Εκδοτικός Οίκος Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη.(σελ.27)

- Ν Η δικαστική λειτουργία δεν ασκείται μόνο από τα δικαστήρια (άρθρο 26 παρ.3), διότι μπορεί να ανατεθεί με νόμο σε αστυνομικές αρχές η εκδίκαση αστυνομικών παραβάσεων και σε αρχές ασφάλειας η εκδίκαση των αγροτικών πταισμάτων και των ιδιωτικών απαιτήσεων που απορρέουν απ' αυτά. (άρθρο 96 παρ.2).
- Ν Η εκτελεστική (διοικητική) λειτουργία δεν ασκείται μόνο από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την κυβέρνηση (άρθρο 26 παρ.2), διότι στα πολιτικά ή διοικητικά δικαστήρια μπορεί να ανατεθεί «και κάθε άλλη αρμοδιότητα διοικητικής φύσης που ορίζει ο νόμος » (άρθρο 94 παρ. 4) όπως λ.χ για την ανακήρυξη των υποψήφιων και των εκλεγέντων βουλευτών (άρθρα 33, 35, 93, πδ 152/1985).²⁸

Χρήσιμο κρίνεται να παρεμβληθούν σ' αυτό το σημείο οι απόψεις του Γεωργόπουλου σχετικά με την αναγκαιότητα της αρχής της σχετικής διάκρισης των εξουσιών σε ένα Κράτος:

Σε αντίθεση με την διάκριση των λειτουργιών που αποτελεί φαινόμενο διαπιστούμενο σε κάθε Κράτος, άσχετα με την μορφή του πολιτεύματός του, η αρχή της διάκρισης των εξουσιών εφαρμόζεται μόνο σε ορισμένα Κράτη και ειδικότερα σε εκείνα που την υιοθετούν σαν οργανωτική βάση του πολιτεύματός. Η αρχή όμως αυτή, αν και γίνεται δεκτή από πολλά Συντάγματα, δεν μπορεί να εφαρμοσθεί υπό την απόλυτη διατύπωσή της, δηλαδή της πλήρους αντιστοιχίας λειτουργίας και οργάνου. Πραγματικά, μεταξύ των διαφόρων κρατικών οργάνων αναπτύσσονται σχέσεις και αλληλεπιδράσεις, που είναι απαραίτητες για την ομαλή λειτουργία του πολιτεύματος: γιατί αν κάθε ομάδα κρατικών οργάνων ενεργούσε σε πλήρη ανεξαρτησία από τις άλλες δύο, δεν θα υπήρχε συντονισμός της κρατικής δράσης.²⁹

²⁸ Στασινόπουλος, Μ., Σπυρόπουλος, Φ., Παπάς, Σ., Παυλόπουλος, Π., Βροντάκης, Μ., Τάχος, Αν., Βελώνιας, Ε., Αναστόπουλος, Ι., Μακρυδημήτρης, Α., 1991. *Το ελληνικό Κράτος: Οργάνωση και λειτουργία*, Μαθιουδάκης, Μ.-Ανδρονόπουλος, Β., Αθήνα. (σελ.94-96).

²⁹ Γεωργόπουλος, Κ. 1990. *Επίτομο Συνταγματικό Δίκαιο*, Αντ.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή.(σελ.363).

10. Συμπεράσματα

Ως κατακλείδα της προσέγγισης αυτής της αρχής της διακρίσεως των εξουσιών όπως προκύπτει από το άρθρο 26 του ισχύοντος Συντάγματος χρήσιμο είναι να παρακολουθήσουμε τις σκέψεις του Σβώλου:

Η «αρχή» της διακρίσεως των εξουσιών δεν είναι «υπερσυνταγματική» τις αρχή, ούτε αξίωμα ή δόγμα αναμφισβήτητου κύρους, του συνταγματικού δικαίου 'ξ της πολιτικής επιστήμης. Είναι απλώς μια μέθοδος οργανώσεως της ασκήσεως της κρατικής εξουσίας, δηλαδή «οργανωτική βάση» του κράτους, η οποία υφίσταται και λειτουργεί εάν και καθ' όν μέτρον θεσπίζεται υπό του ισχύοντος εκάστοτε θετού συνταγματικού δικαίου. Το κύρος της είναι λοιπόν σχετικόν: αποτελεί απλώς ένα συστηματικόν τρόπον ασκήσεως της κρατικής εξουσίας, ανταποκρινομένην προς ωρισμένας κοινωνικά και πολιτικάς συνθήκας, τας οποίας ρυθμίζει και εκφράζει. Πράγματι, η αρχή της διακρίσεως των εξουσιών διεμορφώθη εις ωρισμένην ιστορικήν περίοδον και δή ως διεκδίκησις τείνουσα εις τον περιορισμόν της εξουσίας του απόλυτου μονάρχου, του οποίου η θέλησις είχεν εισέτι ισχύν νόμου. (...) Η κατανομή της κρατικής εξουσίας εις τρεις ομάδας οργάνων εθεωρήθη ως αναγκαία συνέπεια της λογικής διακρίσεως τριών κατ' ουσίαν διαφόρων εκδηλώσεών της, ενώ είναι μάλλον η αιτία της. Πράγματι, κατ' αυτόν τον τρόπον συνεδέθησαν, υπό την επήρειαν των κοινωνικών και πολιτικών δεδομένων της εποχής, δύο λογικώς και πρακτικώς αυθυπόστατα συστήματα:

- ♦ Το αίτημα του περιορισμού της κρατικής εξουσίας δια της κατατμήσεως της άσκησής της
- ♦ Η επιλογή του κριτηρίου, βάσει του οποίου είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί η κατάτμησις.

Παρά πάσαν δε προσπάθειαν όπως το απλουστευμένον σχήμα της τριπλής, ουσιαστικής και οργανικής εν αντιτοιχία, διακρίσεως των εξουσιών αναχθεί εις δογματικήν απολύτου κύρους «αλήθειαν»³⁰.

Όμως και οι γενικές διαπιστώσεις του Γεωργόπουλου σχετικά με την αρχή της διάκρισης των εξουσιών παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς προβαίνει και σε συγκρίσεις με παγκόσμια κλίμακα:

Η υιοθέτηση της διάκρισης των εξουσιών και ιδίως της σχετικής, σαν οργανωτικής βάσης του πολιτεύματος, από το Σύνταγμα δεν έχει και δεν μπορεί να έχει την έννοια ότι τα όργανα κάθε εξουσίας είναι απολύτως ανεξάρτητα από τα όργανα των άλλων δύο εξουσιών και ότι δεν υπάρχει νομική σχέση μεταξύ τους. Η αλληλεπίδραση των οργάνων των διαφόρων εξουσιών όχι μόνο δεν αποκλείεται, αλλά και πολλές φορές προβλέπεται η σύμπραξή τους ή ο αμοιβαίος επηρεασμός τους από τις νόμιμες ενέργειές τους. Έτσι, το δίκαιο καθιερώνει συστηματική οργάνωση των σχέσεών τους και ιδίως μεταξύ των ανωτέρων κρατικών οργάνων. Με βάση εξ άλλου, τον βαθμό της αλληλεπίδρασης των οργάνων των διαφόρων εξουσιών και των διασταυρώσεων λειτουργιών που προβλέπονται μεταξύ τους, η αρχή της διάκρισης των εξουσιών υιοθετείται εντονότερα σε ορισμένα Κράτη και χαλαρότερα σε άλλα. Έτσι, λ.χ η διάκριση των εξουσιών υιοθετείται με περισσότερο έντονη μορφή από το Σύνταγμα των Η.Π.Α παρά από τα περισσότερα ευρωπαϊκά Σύνταγματα³¹.

³⁰ Σβώλος, Αλ. 1928. *Το νέον Σύνταγμα και αι βάσεις του πολιτεύματος*, Πυρσός, Αθήνα. (σελ.359-360).

³¹ Γεωργόπουλος, Κ. 1990. *Επίτομο Συνταγματικό Δίκαιο*, Αντ.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή. (σελ.91).

Σημαντικότετος είναι και ο ρόλος της αρχής της σχετικής διάκρισης των εξουσιών, αρχή που προβάλλει την συνεργασία μεταξύ των οργάνων που ασκούν κάθε μια από τις μορφές της κρατικής εξουσίας επιτρέποντας παράλληλα την άσκηση αμοιβαίου ελέγχου μεταξύ τους, γεγονός που συμβάλει στην εξασφάλιση ισορροπίας και αρμονίας κατά την άσκηση της κρατικής εξουσίας.

11.Βιβλιογραφία

Miaille, M., Παπαγιαννάκη, Μ., Βενιζέλος, Ελ., 1983. *Το κράτος Δικαίου*. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη.

Γεωργόπουλου, Κ., 1990. *Επίτομο Συνταγματικό Δίκαιο*. Αντ.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή.

Ζηλεμένος, Κ., 1977. *Μελέτες στο Σύνταγμα της Ελλάδας-Κατανομή των λειτουργιών*. Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.

Μάνεσης, Αρ. 1980. *Συνταγματική θεωρία και πράξη*. Εκδοτικός οίκος Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη.

Σβώλος, Αλ., 1928. *Το νέον Σύνταγμα και αι βάσεις του πολιτεύματος*. Πυρσός, Αθήνα.

Στασινόπουλος, Μ., Σπυρόπουλος, Φ., Παπάς, Σ., Παυλόπουλος, Π., Βροντάκης, Μ., Τάχος, Αν., Βελώνιας, Ε., Αναστόπουλος, Ι., Μακρυδημήτρης, Α., 1991. *Το ελληνικό Κράτος: Οργάνωση και λειτουργία*, Μαθιουδάκης, Μ.-Ανδρονόπουλος, Β., Αθήνα.